

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

Un híbrid de 'thriller' psicològic i retaule social

PERFIL

MARIE NDIAYE PUBLICA 'LA VENJANÇA ÉS MEVA', QUE ARRENCA AMB UNA MARE QUE HA OFEGAT A LA BANYERA ELS TRES FILLS PETITS

PERE ANTONI PONS

d'un home que la contracta perquè es faci càrrec d'un cas extrem: la defensa penal de la seva esposa, una dona aparentment sana i sensible que ha ofegat a la banyera els seus tres fills petits. Aquest és el punt de partida de *La venjança és meva*, de Marie NDiaye (Pithiviers, 1967), una autora popular i de prestigi a França que el 2009 va ser guardonada amb

el Goncourt i que, amb aquesta novel·la, ha muntat un artefacte que es mou per les coordenades híbrides del thriller psicològic i del retaule social sense arribar, deliberadament, a ser del tot cap de les dues coses.

A NDiaye li agrada complicar els materials amb què treballa, trencar les expectatives del lector, distorsionar la precisió i l'expressivitat significativa que en general esperem de la literatura amb la incertesa, les veritats ocultes i els racons d'ombra de la vida, que sovint no tenen sentit i no podem resoldre. És indicatiu, ja d'entrada, que l'autora no es conformi amb fer del cas de la parricida l'únic punt de partida argumental de la novel·la i que complementi el misteri central sobre per què una mare modèlica ha assassinat els seus tres fills innocents i preciosos amb un altre enigma, menys concret, més evanescent: ¿és possible que l'home que ara demana ajuda a la lletrada Susanne sigui el mateix que va conèixer dècades enrere, quan ella era una nena de deu anys i ell un noi de catorze, una coneixença puntual de la qual ella té un record fantasmagòric, emocionat i inquietant, tot alhora?

Un fet indesxifrabl

A diferència del que passa en els thrillers d'intriga que segueixen escrupolosament i de manera formulària tots els patrons del gènere –establiment d'un misteri, ampliació progressivament clarificadora del misteri, resolució final amb sorpresa i cop d'efecte inclosos–, NDiaye procedeix complicant i ramificant els dos misteris inicials, mostrant-los des de perspectives diferents i fins i tot contradictòries, enriquint la confusió que tots dos generen en la seva atribolada i des-

LA VENJANÇA ÉS MEVA
MARIE NDIAYE
MÉS LLIBRES
TRAD. MARTA MARFANY
232 PÀG. / 19,95 €

concertada protagonista. És així com l'autora ens diu als lectors que hi ha fets incomprendibles –per molt que se sobreexpliqui i s'analitzi, l'assassinat d'uns nens a mans de la seva mare és sempre moralment i emocionalment indesxifrabl– i que la memòria, fins i tot la que constitueix la pròpia identitat, sovint és territori vedat. La venjança pot ser nostra, sí, però de vegades no sabem de què ni contra qui ens hem de venjar.

I després hi ha la part de retaule social de la novel·la, menys efectiva i més confusa que la part de thriller. Sigui com sigui, NDiaye hi aplica la mateixa aproximació no unívoca i plena d'ombres als dilemes que assetgen i pertorben la lletrada Susanne: la Sharon, la dona que va a fer net a casa seva, una mauriciana sense permís de residència, ¿l'aprecia o bé la detesta i se'n vol aprofitar?; el seu pare, entestat perquè la lletrada Susanne admeti que va patir abusos sexuals quan tenia deu anys i es va quedar tota sola amb aquell noi de catorze, ¿l'estima i la vol salvar o bé està emparanoiat i no fa més que desassossegat-la innecessàriament i per egoisme? Com que el punt de vista de la narració se centra en la lletrada Susanne, no en traurem, més enllà d'algunes sospites i intuïcions, l'aigua clara, però és que NDiaye no pretén aclarir res: només vol que el lector es rabegi en la complexitat emotiva, moral i socioideològica de la seva protagonista. Ho aconsegueix.

Escrita amb una prosa viva i concisa, ben traduïda al català per la sempre fiable Marta Marfany, *La venjança és meva* és una exploració incisiva i poc consoladora dels plecs i replecs més tèrbols de la ment humana. ♦♦

A DIFERÈNCIA DEL QUE PASSA EN ELS 'THRILLERS' D'INTRIGA, NDIAYE PROCEDEIX COMPLICANT ELS DOS MISTERIS INICIALS

DANIEL FOURAY / EFE

Els rics també ploren

LLUÍS-A. BAULENAS

Francis Scott Fitzgerald (1886-1940) és un dels novel·listes més coneguts dels "feliços vint".

Tot i publicar en plena modernor d'entreguerres, l'escriptor nord-americà encara té un to clarament decimonònic en les seves novel·les. Sobretot, tal com es veu a *El gran Gatsby*, pel que fa al concepte moral, és a dir, allò que el naturalisme porta fins a l'extrem: el destí és el destí, els dolents reben el que es mereixen i ningú no se'n pot escapar. Scott exposa els problemes del capitalisme salvatge, dels diners i de les conseqüències que comporten (parti-

cularment als que en tenen: els rics també "ploren").

La diferència amb els escriptors decimonònics és que Scott no es limita a denunciar i rebutjar, sinó que hi aporta un intent modern de descripció de tota una classe social unida per la mateixa mentalitat i una manera de fer particular. Amb tot, no se salven del fatalisme que hem esmentat perquè la classe dirigent descrita és incapaç, per la força del materialisme, de la ignorància, de la manca d'esperit, de formular alternatives vàlides i justes als sistemes en pugna frontal als anys vint, el capitalisme i el comunisme. L'exemple n'és en *Gatsby*, que corromp l'ideal del Somni Americà basat en l'autosuficiència (la força de

F. SCOTT FITZGERALD
EL GRAN GATSBY

EL GRAN GATSBY
LA BREU EDICIONS
TRAD. FERRAN RÀGOLS GESA
200 PÀG. / 18 €

l'individu) i el "Tot és possible a Amèrica". L'argument podria semblar de novel·la rosa. Nick Carraway viu al costat de la sumptuosa vil·la de Jay Gatsby, un personatge enigmàtic sobre la personalitat i les activitats del qual corren els rumors més fantasiosos. Anys enrere, Gatsby es va enamorar de la Daisy, una cosina del Nick, la qual s'havia casat amb el ric i groller Tom Buchanan. A través del Nick, Gatsby retroba la Daisy i aconsegueix convertir-la en la seva amant. Al seu torn, Buchanan també té una amant, la Myrtle. La Daisy atropella la Myrtle conduint el cotxe de Gatsby... i ja no diem res més. Tots aquests fets es donen enmig de grans festes, bandes de jazz i la llei seca, que va fer multimi-

lionaris els mafiosos i els contrabandistes d'alcohol.

El gran Gatsby (1922) és considerada una de les millors novel·les nord-americanes del segle XX. Ho trobem exagerat però explicable gràcies a la perfecció formal de l'obra, en tots els sentits, i la seva refinada economia compositiva, on cada detall, cada imatge i cada objecte esdevenen símbols (de fet, és una novel·la curta).

Felicitem LaBreu Edicions per la iniciativa –la nova traducció és de Ferran Ràgols Gesa– i l'encoratgem, igual que a d'altres, per espolsar-nos una mica la sensació de colonitzats eterns, a fer un cop d'ull a la riquíssima literatura europea del mateix període, sobretot la de l'Europa Central. ♦♦